

Aleš Novak,
Marijan Pavčnik (ur.)

Izvrševanje in zloraba pravice

M. Accetto, R. Čeferin, M. Čujovič, P. Farmany, P. Gorkič,
E. Kerševan, J. Kranjc, A. Novak, M. Pavčnik

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2024

Avtorji

dr. Matej Accetto
*izredni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani,
sodnik in predsednik Ustavnega sodišča RS*

dr. Rok Čeferin
sodnik in podpredsednik Ustavnega sodišča RS

mag. Matej Čujovič
sodnik Vrhovnega sodišča RS

dr. Polona Farmany
pravna svetovalka na Sodišču EU

dr. Primož Gorkič
*izredni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani,
sodnik Vrhovnega sodišča RS*

dr. Erik Kerševan
sodnik Vrhovnega sodišča RS

dr. dres. h. c. Janez Kranjc
*zaslužni profesor Pravne fakultete Univerze v Ljubljani,
izredni član SAZU*

dr. Aleš Novak
docent na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

dr. Marijan Pavčnik
*redni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani,
redni član SAZU*

Naslovnica: Alexandre Cabanel, *Padli angel*, 1847

Na naslovnici je prikazan detajl s slike francoskega slikarja Alexandra Cabanela (1823–1889) *Padli angel*. Slika, ki je nastala leta 1847, prikazuje nadangela, ki se je uprl Bogu in bil za kazen vržen v pekel. Tam je »padli nadangel omračene slave«, kot ga opiše Milton v pesnitvi *Izgubljeni raj* (I, 603, prev. Marjan Strojjan), snoval svoje maščevanje. Alegorija padca – preobrazbe nečesa dobrega v nekaj slabega – se zdi v primeru problematike zlorabe pravice še posebej prikladna. Zlorabljen pravica se podobno kot naš padli angel preobrazi iz branika (določenega vidika) človekovega dostojanstva v orodje, s katerim spodkopavamo pravni red.

Urednika

Predgovor

Pojem zlorabe pravice je za pravno znanost poseben izziv. Označuje namreč tisto mejno kategorijo, v kateri se pravo preliva v nepravo.

Težko bi našli pravno kategorijo, ki je moderno pravo zaznamovala bolj, kot ga je pojem pravice. V nekaj stoletjih je ta pojem postal temeljna kategorija, s katero pravo opisujemo in razumemo. V listinah človekovih pravic, s katerimi se je začela moderna doba, so pravice postale »samorazvidne resnice«, kot so zanosno opisane v ameriški Deklaraciji o neodvisnosti, ter postale – če si lahko sposodiva visokoletečo oznako iz nekoliko kasnejše francoske Deklaracije o pravicah človeka in državljana – »naravni in nezastarljivi« uvidi v zahtevani ustroj človeške družbe. V bolj suhoparnih pravnih analizah tega pojava so bile pravice pripoznane kot temeljna prvina modernih pravnih sistemov, »najpomembnejši splošni pravni pojem«, kot je zapisal nemški pravni teoretik Klaus Röhl, ali »eden izmed osrednjih temeljnih pojmov«, kot jih opisuje njegov sopotnik Bernd Rüthers. Pravica je in ostaja ključni gradnik modernega prava.

V monografiji je osrednja pozornost namenjena senčni strani pravice, kot je András Sajó povedno opisal možnost njene zlorabe. Zanimajo nas tisti mejni primeri, v katerih se pravica iz sredstva, s katerim naj bi posameznik uresničeval pomembne vidike svojega dostojanstva in blagostanja, prelevi v orodje, s katerim nosilec pravice povzroča protipravne posledice. Pri-

meri torej, ko pravice, ustvarjene za to, da posamezniku zagotovijo prostor svobode, v katerem lahko avtonomno sprejema zase pomembne odločitve, prav ta posameznik uporabi v nasprotju z namenom, za katerega so mu bile podeljene.

V zgovorni reprizi razsvetljenske zgodbe o naravnem stanju, v katerem posameznik načeloma uživa vse pravice, a je njihovo dejansko uresničevanje podvrženo naključju in slepi sreči, se moderni pravni redi znajdejo pred enako zagato, ko morajo uresničevanju pravice postaviti razumne meje, da lahko pravice dosegajo svoje dragoceno poslanstvo v sodobni politični skupnosti, utemeljeni na vladavini prava. A vendar je pri tem treba ravnati izrazito previdno. Skrben vrtnar mora mlado jablano odločno obrezati, da bo nekoč obrodila sadove, vendar lahko prekomerni posegi drevo uničijo. Podobno velja za omejevanje pravic: pravice morajo biti omejene, a le toliko in prav nič več, da je zagotovljeno doseganje njihovega namena.

Pravna teorija in sodna praksa – oba vidika sta zastopana tudi v tej monografiji – sta zavezani, da to pravo mejo vedno znova odkrivata in določata. Urednika sva prepričana, da je plodno povezovanje obeh vidikov prava odločilnega pomena za iskanje krhke in nikoli dokončno začrtane meje med pravno dopustnim in pravno prepovedanim. Šele oba pola pravnega udejstvovanja lahko v tehtnem in spoštljivem dialogu, v katerem se praksa navdihuje pri teoriji, teorija pa uči od prakse, osvetlita resnične probleme, ki jih uresničevanje pravic in možnost njihove zlorabe vedno znova postavljata pred premišljujočega pravnika, ter nakažeta možne rešitve zanje. Upava, da je monografija, ki jo v zbirki Pravna obzorja urednika in avtorji ponujamo slovenski strokovni javnosti, korak v to smer.

Aleš Novak in Marijan Pavčnik

Ljubljana, maja 2024

Kazalo

Predgovor	5
Normativna konkretizacija ustave in zakonov	13
<i>Marijan Pavčnik</i>	13
1. Oris in zamejitev problemskega polja	13
2. (Nekatera) vodila normativne konkretizacije ustave in zakonov	14
3. Normativna konkretizacija pravic in prepoved njihove zlorabe	19
4. <i>Hominum causa omne ius constitutum</i>	23
Literatura	24
Med ustrezno rabo in zlorabo pravic	29
<i>Matej Accetto</i>	29
1. Uvod	29
2. K opredeljevanju pojma zlorabe pravice	31
3. Zloraba pravice (zgolj) v primeru kolizije dveh pravic?	34
4. Zloraba procesnih pravic	40
5. Sklep	44
Literatura	46

Pravice in njihova zloraba v rimskem pravu	49
<i>Janez Kranjc</i>	49
1. Stvarne pravice in stvarnopravne tožbe	50
2. Obligacijska razmerja in iz njih izvirajoče pravice . .	55
3. Zloraba pravice.	60
4. Sklep.	71
Literatura.	72
Onemogočanje zlorab procesnih pravic v kazenskem postopku: teoretična in ustavnopravna izhodišča ter zakonske podlage	77
<i>Primož Gorkič</i>	77
1. Uvod.	77
2. Anatomija zlorabe procesnih pravic v kazenskem postopku	78
3. Pristni osebni interes obdolženca, nasprotujoča si sporočila jamstev postopka in meje instituta zlorabe procesnih pravic	82
4. Objektivni ali subjektivni pristop k zlorabi procesnih pravic v kazenskem postopku?	86
4.2. Razlogi za subjektivizacijo meril odzivanja na zlorabe aktivnih procesnih pravic v kazenskem postopku	90
4.2.1. Spoznavna nezanesljivost	90
4.2.2. Redefinicija »škodljivosti« procesnega dejanja .	93
4.2.3. Uvajanje meril skrbnosti.	95
4.2.4. (Širša) razlaga pozitivnopravne podlage onemogočanja procesnih zlorab	97
4.2.5. Vmesni sklep.	99
5. Spoznavni vidiki zlorabe procesnih pravic v kazenskem postopku.	102
6. (Ne)zadostnost zakonskih podlag za odzivanje na zlorabe procesnih pravic.	107

7. Sklep.....	113
Literatura.....	114
Zloraba upravnega prava in neodvisnost sodstva kot temelj njenih omejitev.....	117
<i>Erik Kerševan</i>	117
1. Uvod.....	117
2. Formalizem upravnega prava kot okolje za razumevanje instituta zlorabe.....	118
3. Zakaj priznanje instituta zlorabe (tudi) na področju upravnega prava.....	121
4. Pravna podlaga za uveljavljanje zlorabe upravnega prava.....	124
5. Zlorabe upravnega prava s strani naslovnikov pravnih norm.....	130
6. Zloraba oblasti kot zloraba upravnega prava.....	135
7. Ugotavljanje zlorabe upravnega prava.....	139
8. Sklep.....	142
Literatura.....	143
O (ne)zlorabi pravic pri uveljavljanju pravnih sredstev v pravnem postopku.....	145
<i>Matej Čujovič</i>	145
1. Ustavna in konvencijska izhodišča.....	145
2. Nekaj teoretičnih izhodišč za obravnavo zlorabe v pravnem postopku.....	146
3. Zloraba pravice v postopku s pritožbo.....	156
4. Zloraba pravice v postopku z revizijo.....	159
5. Zloraba drugih procesnih institutov pri uveljavljanju pravnih sredstev.....	163
6. Sklep.....	165
Literatura.....	166

Zloraba pravice do svobode izražanja	169
<i>Rok Čeferin</i>	169
1. Uvod	169
2. Uravnoteženje kolidirajočih pravic in metoda praktične konkordance	170
3. Zloraba svobode izražanja v sovražnem govoru.	172
4. Opredelitev zlorabe svobode izražanja v praksi slovenskih sodišč	176
5. Izključitev posameznih sporočil iz varstva svobode izražanja v digitalni družbi	180
6. Sklep	181
Literatura	182
Zloraba konvencijskih pravic v praksi Evropskega sodišča za človekove pravice.	185
<i>Polona Farmanj</i>	185
1. Uvod	185
1.1. Splošno	185
1.2. Zgodovinski kontekst	188
2. Pojem zlorabe po konvenciji	189
3. Naslovniki	192
4. Področje uporabe	193
4.1. Opredelitev dejavnosti, izključenih iz konvencijskega varstva	193
4.2. Razmerje do drugih konvencijskih pravic	195
5. Način uporabe klavzule o prepovedi zlorabe pravic. .	199
5.1. Neposredna uporaba	199
5.1.1. Primeri neposredne uporabe 17. člena Konvencije	201
5.2. Posredna uporaba	202
5.2.1. Primeri posredne uporabe 17. člena Konvencije	204

6. Kritike uporabe klavzule o prepovedi zlorabe pravic	207
7. Sklep.....	210
Literatura.....	212
Navidezne aporije zlorabe pravice	215
<i>Aleš Novak</i>	215
1. Nelagodje pravne teorije.....	215
2. ... in iskanje odgovora nanj.....	218
3. Dejanski stan zlorabe pravice in razlogi zanj.....	223
4. Poudarjena nejasnost: človekove (temeljne) pravice ..	227
5. Odpravljanje nedoločnosti.....	231
6. Trk pravnih vrednot.....	233
7. Objektivna ali subjektivna teorija o zlorabi pravice?	237
7.1. Izhodiščno.....	237
7.2. Razmerje med obema teorijama.....	239
7.3. Različna namena obeh teorij.....	242
8. Sklep: previdnost pri sklicevanju na zlorabo pravice	244
Literatura.....	246
Slovenski povzetki	255
Angleški povzetki	265
Imensko kazalo	275
Stvarno kazalo	281